

О.П. Савіцька, Н.В. Савіцька*

Національний університет "Львівська політехніка",

*Львівський інститут економіки і туризму

ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

© Савіцька О.П., Савіцька Н.В., 2013

Розкрито сутність поняття "конкурентоспроможність регіону". Охарактеризовано суть та види конкурентних переваг, окреслено фактори впливу на їх формування. Висвітлено особливості застосування системного, комплексного і нормативного підходів під час оцінювання конкурентних переваг. Проаналізовано методологію розрахунку індексу глобальної конкурентоспроможності, наведено його складові з урахуванням етапів розвитку економіки: інституції, інфраструктура, макроекономічне середовище, охорона здоров'я та початкова освіта, вища освіта та професійна підготовка, ефективність ринку товарів, ефективність ринку праці, рівень розвитку фінансового ринку, технологічна готовність, розмір ринку, рівень розвитку бізнесу, інновації. Представлені результати оцінювання конкурентоспроможності регіонів України. Наведено конкурентні переваги та недоліки регіонів країни. Виділено найпроблемніші фактори ведення бізнесу в Україні в 2012 році.

Ключові слова: конкурентоспроможність, конкурентні переваги, регіон, рейтинг, індекс глобальної конкурентоспроможності, фактори конкурентних переваг, стадії розвитку економіки, державна політика.

O.P. Savitska, N.V. Savitska*

Lviv Polytechnic National University,

*Lviv Institute of Economics and Tourism

DEVELOPMENT STRATEGY OF TOURISM INDUSTRY IN UKRAINE: REGIONAL ASPECTS

© Savitska O.P., Savitska N.V., 2013

Essence of concept "competitiveness of region is exposed in the article". Essence and types of competitive edges is described, outlined factors of influence on their forming. The lighted up features of application of, complex and normative approaches of the systems are during the evaluation of competitive edges. Methodology of calculation of index of global competitiveness is analysed, resulted him constituents taking into account the stages of development of economy: institute, infrastructure, macroeconomic environment, health protection and primary education, higher education and professional preparation, efficiency of market of commodities, efficiency of labour-market, level of financial market development, technological readiness, market size, level of development of business, innovation. The problem factors of conduct of business are selected in Ukraine in 2012 years.

Key words: competitiveness, competitive edges, region, rating, index of global competitiveness, factors of competitive edges, stage of development of economy, public policy.

Постановка проблеми. В умовах розвитку ринкової економіки важливе значення має конкурентоспроможність регіонів. Протягом багатьох років актуальною проблемою залишається підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Впровадження системи заходів із

забезпечення конкурентоспроможності значною мірою характеризуватиме ефективність функціонування вітчизняних підприємств, галузей і регіонів на внутрішньому та зовнішньому ринках і дозволить успішно реалізувати їх мету та здобути визнання. Тому в ринковому середовищі оцінювання конкурентоспроможності вимагає постійної уваги і контролю для прийняття правильних управлінських рішень. Потреба привернути увагу науковців і практиків до розроблення напрямів підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання на регіональному рівні зумовила вибір теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню теоретичних та практичних аспектів конкурентоспроможності регіонів присвячено наукові праці В. Безуглої, І. Валентюка, С. Гаврилюка, Н. Головченка, П. Беленького, Л. Глезмана, Л. Давиденка, М. Долішнього, С. Злупка, Ю. Коваленка, О. Кузьміна [1], Й. Петровича [2], А. Татаркіна, Л. Чайнікової, Б. Чуба, Н. Чухрай, Л. Шеховцевої та інших. У дослідженнях згаданих вчених розглянуто загальні підходи до оцінювання конкурентоспроможності на різних рівнях, зокрема національному, регіональному, рівні організації. Проте, незважаючи на інтенсивність наукових досліджень, єдиного загальноприйнятого визначення поняття конкурентоспроможності регіону не існує. Найчастіше автори виділяють наступні критерії: досягнення високого рівня і якості життя населення відповідно до національних стандартів; реалізація економічного потенціалу; здатність забезпечувати виробництво товарів і послуг, що відповідають вимогам внутрішніх і зовнішніх ринків; раціональне використання наявних і створення нових конкурентних переваг. Перелічені критерії пов'язані між собою, їх реалізація може свідчити про конкурентоспроможність регіону. Проте проблеми оцінювання конкурентоспроможності регіонів України розкриті недостатньо і потребують подальшого опрацювання, що і визначило актуальність цієї роботи.

Постановка цілей. Метою дослідження є оцінювання конкурентоспроможності регіонів України у 2012 році, визначення основних її структурних елементів, аналізування конкурентних переваг регіонів та окреслення напрямів їх використання.

Виклад основного матеріалу. Конкурентоспроможність можна розглядати на різних рівнях: на світовому, на рівні держави, на рівні регіону, на локальному рівні. На думку Й. М. Петровича, "конкурентоспроможність у регіональній проекції є складним, багатовимірним і суперечливим економічним явищем. Вона поєднує як об'єктивні, так і суб'єктивні ознаки соціально-економічних відносин і слугує імпульсом економічного розвитку регіону [2, с. 23].

Конкурентоспроможність регіону являє собою складне багатогранне явище, яке необхідно розглядати як володіння певними конкурентними перевагами, які сприяють досягненню визначених цілей. Конкурентна перевага є ексклюзивною цінністю, якою володіє регіон і яка забезпечує здатність витримувати порівняння з аналогічними суб'єктами конкурентних відносин [3]. Р. А. Фатхутдінов і Г. В. Осовська вважають, що конкурентна перевага системи – яка небудь ексклюзивна цінність, якою володіє система і яка дає їй перевагу перед конкурентами [4].

Конкурентні переваги можна класифікувати на: абсолютні, які пов'язані з наявністю унікальних ресурсів і виробничих можливостей, і відносні, які обумовлені кращими порівняно з іншими регіонами можливостями або умовами виробництва і реалізації продукції чи надання послуг; кількісні (частка ринку) і якісні характеристики функцій регіону, товарів або послуг його підприємств; фактичні (реалізовані) і потенційні (не використовуються на даний час) [5, с.119]. Разом з тим, саме приведені в дію (реалізовані) конкурентні переваги забезпечують конкурентоспроможність регіону, тому необхідно виявляти механізм формування, підтримки і використання конкурентних переваг, що, своєю чергою, призведе до конкурентоспроможності регіону.

Конкурентні переваги регіонів формуються під впливом багатьох факторів. Ці фактори можуть впливати як позитивно, так і негативно, тому необхідно враховувати і визначати вплив можливих факторів на формування конкурентних переваг регіонів. Р. А. Фатхутдінов і Г. В. Осовська вважають, що оцінювати конкурентні переваги необхідно за системними, комплексними і

нормативними підходами [4]. За системним підходом в інтегральному оцінюванні конкурентних переваг об'єктів як систем окремо оцінюють фактори зовнішнього оточення і внутрішньої структури системи (або зовнішні та внутрішні фактори). З позиції комплексного підходу під час оцінювання конкурентних переваг варто враховувати технічні, правові, ринкові, наукові, економічні, організаційні, психологічні й інші аспекти забезпечення конкурентоспроможності, а також їх взаємовплив. Застосування нормативного підходу до оцінювання спонукатиме організувати нормування і моніторинг конкретних факторів переваги певних об'єктів.

Фактори конкурентних переваг регіону – це все те, що впливає на ефективне використання джерел конкурентних переваг, тобто те, що впливає на перетворення джерел конкурентних переваг на конкурентні переваги. На формування конкурентних переваг регіонів впливають такі фактори: конкурентоспроможність країни, в яку входить регіон; природно-кліматичні, географічні, екологічні і соціально-економічні параметри регіону; підприємницька та інноваційна активність в регіоні; рівень відповідності (відставання або випередження) параметрів інфраструктури регіону міжнародним нормативам; рівень міжнародної інтеграції і кооперування регіону; політична ситуація в країні та регіоні, політика держави стосовно розвитку регіонів; взаємоузгодженість нормативно-законодавчих актів, що регулюють політичний та економічний розвиток країни і регіонів; економічна безпека в країні тощо [4]. Отже, конкурентоспроможність регіону можна розглядати як здатність регіональної системи досягати визначених цілей в умовах ефективного використання своїх конкурентних переваг.

Індекс конкурентоспроможності регіонів України вираховується за методологією, яку використовує Всесвітній економічний форум (ВЕФ) для оцінки конкурентоспроможності країн світу. Всесвітній економічний форум (ВЕФ) – авторитетний інститут, який щорічно досліджує конкурентоспроможність понад 130 країн, в 2012 році до рейтингу увійшли 144 країни. З 2005 року ВЕФ аналізує конкурентоспроможність, використовуючи Індекс глобальної конкурентоспроможності (ІГК) – комплексний інструмент оцінювання мікро- і макроекономічних показників національної конкурентоспроможності. ІГК аналізує і порівнює конкурентоспроможність країн світу, визначає здатність економіки зростати в довготерміновій перспективі. Щорічні глобальні звіти щодо конкурентоспроможності є тим стандартом, за допомогою якого бізнес-лідери та політики визначають перешкоди, які заважають підвищувати конкурентоспроможність та обговорюють стратегії щодо їх подолання.

Конкурентоспроможність визначається багатьма детермінантами. Упродовж багатьох століть економісти намагалися віднайти і зрозуміти фактори, пов'язані з цим процесом. Внаслідок цього виникли різноманітні теорії: від концепції спеціалізації розподілу праці, розробленої Адамом Смітом, до пріоритетності інвестицій у фізичний капітал та інфраструктуру в економістів неокласичної школи. Останні сучасні теорії вивчають інші механізми (освіту і навчання, технологічний прогрес, макроекономічну стабільність, високий рівень державного управління, розвиненість бізнесу і ринкову ефективність). Усі зазначені фактори є важливими для конкурентоспроможності й економічного зростання.

При створенні Індексу глобальної конкурентоспроможності (ІГК) до уваги береться складність економічних процесів і пропонується виважене середнє значення великої кількості різних компонентів, кожен з яких відображає один із аспектів конкурентоспроможності [6, с.12].

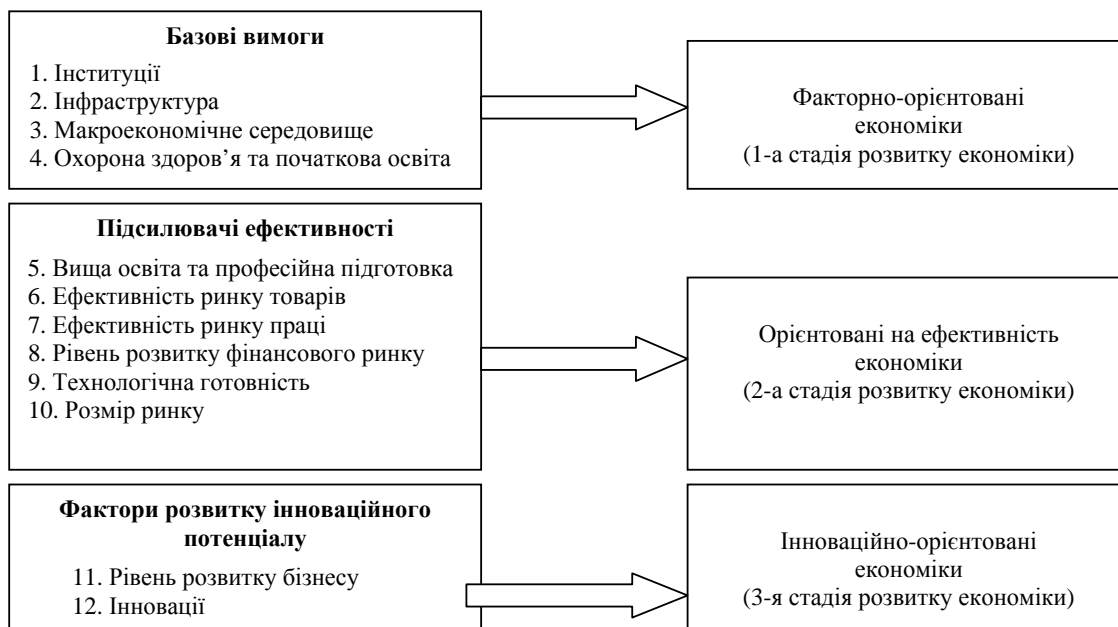
ІГК складається із 113 змінних, сукупність яких на дві третини формується з результатів глобального опитування керівників компаній, а на третину – із загальнодоступних джерел (статистичні дані і результати досліджень, що здійснюються на регулярній основі міжнародними організаціями). Змінні об'єднані в три субіндекси (базові вимоги, підсилювачі ефективності та фактори інноваційного розвитку) і дванадцять контрольних показників (інституції; інфраструктура; макроекономічне середовище; охорона здоров'я та початкова освіта; вища освіта та професійна підготовка; ефективність ринку товарів; ефективність ринку праці; рівень розвитку фінансового ринку; технологічна готовність; розмір ринку; рівень розвитку бізнесу; інновації). Розрахунок ІГК базується на послідовному агрегуванні балів, починаючи з рівня змінних (найнижчого рівня) і закінчуючи загальним балом ІГК (найвищого рівня).

Компоненти ІГК згруповано у дванадцять складових конкурентоспроможності [6, с.12]. Кожна з дванадцяти складових конкурентоспроможності об'єднується у єдиний підсумковий індекс конкурентоспроможності, який враховує стадії розвитку. ВЕФ розрізняє три стадії розвитку економіки, зокрема економіки, орієнтовані на:

- фактори виробництва (1-ша стадія);
- ефективність (2-га стадія);
- інновації (3-я стадія).

Країни, економіка яких перебуває між двома з цих трьох стадій, вважають країнами у “стані переходу”. Концепція стадій економічного розвитку інтегрована до ІГК у такий спосіб, що найбільша питома вага надається тому субіндексу і його складовим, які є відносно важливішими для нинішньої стадії економічного розвитку країни.

Стадія розвитку економіки країни залежить від рівня ВВП на душу населення з урахуванням ринкового курсу валют та частки сировини (корисних копалин) у загальному обсязі експорту країни. Стадія економічного розвитку країни визначає важливість кожної з трьох груп складових конкурентоспроможності, тобто ІГК враховує етапи економічного розвитку (факторно-орієнтовані економіки, економіки, орієнтовані на ефективність, інноваційно-орієнтовані економіки) (рисунок).

*Складові конкурентоспроможності регіонів**

*Складено авторами на основі [6]

У 2012 році ВЕФ вперше оцінило Україну як країну з економікою, орієнтованою на ефективність. Це означає, що на даному етапі її економічне зростання залежить переважно від складових підсилювачів ефективності (ефективного ринку товарів та послуг; функціонуючого належним чином ринку праці; розвиненості фінансового ринку; здатності впроваджувати наявні технології; розміру внутрішнього і зовнішнього ринків (табл. 1).

У рейтингу глобальної конкурентоспроможності, який розрахував ВЕФ, Україна у 2012 році покращила свій попередній результат відразу на 9 пунктів. Якщо в 2011 році позиція України серед 142 країн була 82, то в 2012 році у рейтингу 144 країн Україна зайняла 73 позицію поруч зі Словаччиною і Чорногорією. Підвищення місця України відбулося завдяки покращенню низки субіндексів. Найкращий результат серед складових ІГК України продемонстрував субіндекс “макроекономічне середовище” – зростання на 20 пунктів.

Суттєво перешкоджають зростанню конкурентоспроможності економіки України слабо розвинені інституції. Наявність ефективних і добре функціонуючих інституцій корелює з

економічним зростанням країни. Найкращий за цими показниками регіон (Чернівецька область) відповідає результату Польщі (4,04 бали; 56-ше місце у глобальному рейтингу). У найгіршого регіону (міста Києва) результат відповідає позиції Нікарагуа (3.2 бали; 117-те місце) [6, с. 31].

Таблиця 1

Стадії економічного розвитку країн*

Стадія	Країни на цій стадії розвитку
Факторної орієнтованості (38 країн)	Індія, Киргизія, Таджикистан
Перехід від 1-ї до 2-ї стадії (17 країн)	Азербайджан, Венесуела, Єгипет, Філіппіни
Стадія орієнтованості на ефективність (33 країни)	Аргентина, Болгарія, Вірменія, Грузія, Китай, Колумбія, Перу, Румунія, Сербія, Таїланд, Туніс, Україна.
Перехід від 2-ї до 3-ї стадії (21 країна)	Бразилія, Казахстан, Латвія, Литва, Мексика, Польща, Росія, Туреччина, Угорщина, Чилі
Стадія орієнтованості на інновації (35 країн)	Ізраїль, Іспанія, Німеччина, Словаччина, США, Франція, Чехія, Швеція, Японія.

*Складено авторами на основі [6].

Фонд “Ефективне управління” оцінює конкурентоспроможність усіх 27-ми адміністративних регіонів України: 24 областей, АР Крим і міст Києва та Севастополя. За результатами оцінювання можна аналізувати динаміку змін показників і встановлювати закономірності й тенденції у регіональному розрізі. Аналіз сильних і слабких позицій окремих регіонів дає змогу виділити пріоритети для кожного з них, а також визначити ступінь їхнього впливу на позицію України у глобальному рейтингу конкурентоспроможності з поміж 144 країн світу [6].

Згідно із підсумками розрахунку індексу конкурентоспроможності регіонів України у 2012 році, перша п’ятірка лідерів не змінилася: м. Київ, Харківська, Дніпропетровська, Донецька, Київська області. Наприкінці рейтингу – Херсонська, Кіровоградська, Житомирська, Чернігівська й Тернопільська області. Як і раніше до першої десятки входять переважно великі промислові регіони і два міста-регіони, а замикають рейтинг найбільші сільськогосподарські області. Лідери національного рейтингу – регіони, що отримали найвищі бали за субіндексом “підсилувачі ефективності”, до якого входять такі складові конкурентоспроможності: вища освіта й професійна підготовка, ефективність ринку товарів і праці, ефективність розвитку товарів і праці, рівень розвитку фінансового ринку, технологічна готовність і розмір ринку. Такі високі показники відповідають другій стадії розвитку економіки України і пріоритетному значенню для даної стадії визначеної групи факторів.

У регіонів у першій десятці – найкращі позиції і за субіндексом “базові вимоги”, переважно через високі оцінки інфраструктури. Інфраструктура найкраще розвинена у регіонах, які входять до першої десятки, а також у АР Крим, найнижчі результати – у Західних областях, однак усі регіони мають проблеми, пов’язані із якістю дорожньої інфраструктури. Проблеми з інфраструктурою Західні регіони компенсують кращими позиціями за складовими охорони здоров’я та початкової освіти. У першій п’ятірці – Київська, Чернівецька, Закарпатська, Львівська і Тернопільська області. Як і раніше негативним для всіх регіонів є низький рівень показників щодо середньої тривалості життя. Вища освіта і професійна підготовка традиційно краще оцінюється у регіонах з високим рівнем концентрації вищих навчальних закладів. У 2012 році Київ втратив лідируючі позиції, віддавши їх Харківській області, а результати Кіровоградської області, як і минулого року, залишаються найгіршими у рейтингу, проте показник охоплення вищою освітою у половини регіонів України є конкурентоспроможним у світовому порівнянні.

Нерівномірне розподілення позицій у рейтингу можна виділити лише за субіндексом “фактори розвитку та інноваційного потенціалу”: регіони, що мають за цим субіндексом найкращі показники, у загальному підсумку лишилися далеко за межами першої десятки. Як і минулого року

регіони України є неоднаково результативними за індексом конкурентоспроможності загалом та за його окремими складовими. Проте, якщо у 2011 році загальна оцінка лідера національного рейтингу (м. Київ) відповідала 62-му місцю (Іран), а аутсайдера (Херсонська область) – 117-му (Малаві), то згідно з результатами 2012 року – це вже 53-є (Мексика) і 99-є місце (Габон). Як бачимо, і регіони-лідери, і регіони, що відстають, продемонстрували упродовж року відносне зростання конкурентоспроможності. До того ж за минулий рік відстань в оцінках між першою і останньою позиціями національного рейтингу у глобальному порівнянні скоротилася від 55-го до 66-го місця. Найбільша відстань у регіональних оцінках зберігається за складовими: інфраструктура (63 позиції у світовому порівнянні між регіонами України з найкращими і найгіршими показниками), технологічна готовність (68 позицій) і розмір ринку (76 позицій). Якщо розрив за останньою складовою можна пояснити певною мірою історико-географічними фактами і вже давно сформованою структурою економіки регіонів України, то неоднорідність оцінок за першими двома складовими акцентує їх пріоритетність у державній і регіональній політиці [6, с.54].

До першої десятки лідерів загального індексу конкурентоспроможності входять вісім із дев'яти лідерів рейтингу за складовими “технологічна готовність” і “розмір ринку” – це великі регіони, які здійснюють найбільший внесок у ВВП і обсяг експорту країни. На останніх місцях перебуває Севастополь – за складовою розміру ринку, а також Чернігів – за технологічною готовністю. Українські регіони мають відносні конкурентні переваги у світовому порівнянні щодо показників охоплення й використання мобільного зв'язку та Інтернету. Однак наявною є проблема, пов'язана із застосуванням новітніх технологій у бізнесі, зокрема за показником доступності новітніх технологій: оцінка Донецької області – найкращої серед регіонів – відповідає результату 114-го місця з 144-х країн світу [6, с. 56].

Українські регіони лідирують у світі за показником залежності оплати праці від продуктивності – оцінки усіх регіонів входять до складу – топ - 50 глобального рейтингу. Рівень розвитку бізнесу високо оцінили керівники компаній, які є лідерами промислового виробництва в Україні – Донецька, Дніпропетровська, Харківська та Запорізька області. Це свідчить про те, що успішний великий бізнес потребує розвиненішої системи місцевих постачальників і підрядників, високопрофесійного менеджменту, сучасного маркетингу, а також кластерних утворень. Разом із тим навіть результат лідера не досягає рівня топ-50 світового рейтингу. Останню позицію у національному рейтингу (98 місце в світі) посідає Чернігівська область. Найвищі відносні оцінки у межах цієї складової відзначено за показниками рівня розвитку кластерів – результат Донецької області – дорівнює третій позиції у світовому рейтингу [6, с. 57].

Топ-10 лідерів за складовою інновації досить нерівномірно розташувалися у рейтингу регіонів України. Лише п'ять із них увійшли до першої десятки за національним індексом конкурентоспроможності. Насамперед це стосується Харківської, Донецької, Дніпропетровської областей і міста Севастополь. Оцінки цих регіонів відповідають рівню від 48-го до 54-го місця у світовому порівнянні. Найменший бал, як і за технологічну готовність, отримала Чернігівська область, оцінка якої нижча ніж результати 129 країн світу. Лідери національного рейтингу досі отримують відносні переваги у світовому порівнянні щодо базових факторів для інновацій. Водночас проблемою для всіх регіонів залишається низький рівень фінансування інноваційних розробок як державою, так і бізнесом.

На одному із засідань Ділового союзу України група підприємців визначила такі проблеми ведення бізнесу: надмірний податковий тиск; обтяжлива система звітності; невпевненість підприємців у стабільності умов ведення бізнесу; відсутність чітко сформованої державної політики у сфері підтримки малого та середнього підприємництва, збільшення адміністративних бар'єрів (реєстрація, ліцензування, сертифікація, системи контролю і дозвільної практики тощо); надмірне втручання органів державної влади в діяльність суб'єктів господарювання.

Львівська область посідає п'яте місце серед 27 регіонів України за кількістю населення (5,6 %) і дев'яте місце за внеском до ВВП країни (3,9 %). Валовий регіональний продукт області становить 17397 грн на особу, або 70 % від середнього показника по країні. Львівська область другий рік посідає 10-те місце у рейтингу конкурентоспроможності регіонів України. Її індекс –

3,98 бали, що дорівнює середньому значенню індексу серед 27-ми регіонів України. Сильними сторонами регіону є: охорона здоров'я і початкова освіта, вища освіта та професійна підготовка, розмір ринку. Слабкі сторони: інституції, ефективність ринку праці, рівень розвитку бізнесу, ефективність ринку товарів. Область відстає за показниками з ефективності ринку праці і посідає 23-тю позицію в рейтингу регіонів України. За цим показником головними проблемами стали співпраця у відносинах працівник – працедавець (27-ме місце) та низький рівень професійного управління (25 місце). Порівняно зі світовим рейтингом Львівська область все ще конкурентоспроможна за гнучкістю у встановленні заробітної плати (11-те місце, рівень 44-го місця у світі), практики найму та звільнення (13-те місце, рівень 29-те в світі), відповідності оплати праці та продуктивності (14-те місце, рівень 7-ме у світі). Львівщина має відносні конкурентні переваги за показниками охорони здоров'я і початкової освіти (4-те місце); розміру ринку (7-ме місце); вищої освіти та професійної підготовки (9-те місце). Найпроблемнішою складовою для Львівської області є інституції (24-те місце); рівень розвитку бізнесу (23-те місце); інфраструктура; ефективність ринку праці (23-те місце), низький рівень професійного управління (25-те місце)[6, с.78] (табл. 2).

Всі вищенаведені проблеми є важливими та потребують негайного вирішення. Досвід розвинених країн свідчить, що найефективнішим інструментом ринкового реформування економіки є розвиток малого та середнього бізнесу, який допомагає державі вирішувати економічні (створення конкурентного середовища, функціонування приватного капіталу, привабливість для іноземних інвестицій), соціальні проблеми [7].

Таблиця 2

Найпроблемніші фактори для ведення бізнесу в 2012 році [6]

Фактори	Львівська обл.	Середнє за регіонами
Нестабільність державної політики	16,0	15,2
Податкова політика	15,4	15,7
Корупція	13,4	12,2
Податкові ставки	10,1	9,7
Неефективність держапарату	8,8	9,3
Доступ до фінансування	8,7	5,8
Нестабільність місцевої і державної влади	6,9	6,5
Інфляція	6,1	7,7
Нерозвинена інфраструктура	3,7	3,7
Низька кваліфікація робочої сили	3,1	4,9
Доступ до земельних ресурсів	2,3	2,4
Обмежувальне трудове законодавство	2,3	2,0
Регіональна митна політика	1,8	2,6
Валютне регулювання	0,9	1,1
Злочинність і крадіжки	0,6	1,2

Для вирішення вищенаведених проблем слід звернути увагу на відносини влади та підприємництва, адже ефективна політика держави щодо підприємництва дозволить досягти успіхів в даній галузі та подолати проблеми, які виникли. Необхідно чітко сформулювати державну політику у сфері малого і середнього бізнесу, визначаючи її як пріоритетну; розробити спрощений пакет дозвільних документів для здійснення підприємницької діяльності; максимально лібералізувати податкову політику та запровадити пільгове кредитування відносно малого та середнього бізнесу; сприяти розвитку інноваційних технологій у малому бізнесі.

Висновки. Конкурентоспроможність на регіональному рівні залежить від наявності конкурентних переваг і здатності з боку органів державної влади виявляти механізм їх формування, підтримки та використання. Необхідною умовою підвищення конкурентоспроможності економіки України є реформа інституцій. Реалізація реформи інституцій можлива за умови активної зацікавленості і взаємодії усіх сторін (уряду, громадянського суспільства, ЗМІ). Головна мета при їх реформуванні – позитивні економічні явища, які з'являються внаслідок дії міцних і прозорих

інституцій (підвищення довіри інвесторів до країни, поліпшення інвестиційного клімату, зростання конкурентоспроможності і валового прибутку).

Високий рівень технологічної готовності міг би стати підґрунтям для зростання ефективності українських компаній та підвищення продуктивності економіки. Україна повинна використовувати новітні технології для підвищення власної продуктивності. При цьому особливу роль відіграє її здатність максимально використовувати переваги інформаційних і комунікаційних технологій в щоденній діяльності і виробничих процесах з метою поширення і підвищення ефективності інновацій, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження конкурентоспроможності регіонів України можуть бути спрямовані на розроблення і впровадження нових шляхів її підвищення.

1. Кузьмін О.Є. *Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства: підручник* / О. Є. Кузьмін, Н. І. Горбаль. – Львів: Компакт – ЛВ, 2005. – 304 с. 2. Петрович Й. М. *Стратегічне управління конкурентоспроможністю промислового підприємства: монографія* / Й. М. Петрович, О. В. Кривешко, І. О. Ступак; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф., заслуженого діяча науки і техніки Й. М. Петровича. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 228 с. 3. Чайникова Л. Н. *Методологические и практические аспекты оценки конкурентоспособности региона: монографія* / Л. Н. Чайникова. – Тамбов: изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2008. – 148 с. 4. Фатхутдінов Р. А. *Управління конкурентоздатністю організації: підручник* / Р. А. Фатхутдінов, Г. В. Осовська. – К.: Кондор, 2009. – 470 с. 5. Головачев А. С. *Повышение конкурентоспособности региона – главная задача государственных и местных органов исполнительной власти* / А. С. Головачев // *Проблеми управління*. – 2009. – №4 (33). – С. 119–125. 6. *Звіт про конкурентоспроможність регіонів України 2012*. – *Копірайт*, 2012. – Фонд “Ефективне управління”. – 207 с. 7. Жирко С. О. *Проблеми розвитку малого та середнього підприємництва в Україні*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>.